

GAZETA POLSKA

W BRAZYLII

Warunki prenumeraty

W Brazylii rocznie: 10\$000 z góry, 11\$000 z dołu. W Argentynie: 10 pesów, w Ameryce Północnej i reszty zagranicy 3 dolary.
Numer pojedynczy: 300 rejsów.
Wychodzi raz na tydzień
zawsze w środy, w objętości 8 stron

Adres dla listów i przesyłek pieniężnych
(„Vales postaes” i „cartas com valor”)

„Gazeta Polska w Brazylii”
Curityba — Parana — Caixa postal B.
Redakcja i Administracja
mieści się przy ulicy Conselheiro Laurindo N. 6
blisko Uniwersytetu Parańskiego.

REDAKTOR I WYDAWCA: FRANCISZEK WOCHNIK

N. 18

Kurytyba Środa dnia 29 kwietnia 1925

Rok XXXIV

Związek Polski, - Kultura, - Towarzystwo Szkoły Ludowej i Junak

zapraszają Rodaków na solenne nabożeństwo w kościele św. Stanisława, oraz na
Obchód Konstytucji 3-go maja
odbyć się mający w sali Związku Polskiego w niedzielę 3-go maja b. r. o godzinie 7-ej wieczorem.

Konstytucja 3-go Maja.

By zrozumieć, czem dla Polski była i pozostanie Konstytucja 3-go Maja, dlaczego stanowią rdzeń tradycji narodowej, przekazywanej z pokolenia na pokolenie, dlaczego pamięć o dniu Trzecim Maja krzepiła polskie serce i budziła zawsze kojącą mękę niewoli nadzieję, wśród najcięższej doli, wśród srogiego ucisku i sroższego jeszcze wewnętrznego rozstroju i ponurego zwątpienia — jedno przed wszystkim innym należy mieć na uwadze: że było to żywiołowe porwanie się wielkiego narodu, którego wielkość została sponiewierana, samodzielność zdeptana, całość okrojona i który, poniżony, spętany, rozbrojony, wejrzał w siebie, błyskawicą świadomości ogarnął swą przeszłość poważną, dostojną, nierzewną teraźniejszość, wieczne posłannictwo przyszłości i poczuł się do obowiązku dania świadectwa własnej samoistności duchowej przed sobą samym i światem.

Powiedziano, że Konstytucja Trzeciego Maja jest testamentem upadającej Polski To nieprawda. Twórcy Konstytucji, najlepsi narodu synowie, nie schodzili do grobu, nie myśleli wcale, spisując ostatniej woli. Nie tym uczuciem witał lud uchwałę sejmową, raczej widział w niej zapowiedź i rękojmię niezawisłości, świadomą myśl narodową źródło nowego życia. Ta świadomość, ta nieprzeparta potrzeba istnienia według własnej treści i formy, ukryta w piersiach jednostek, wyniosła nawet z rozgromu państwa polskiego poczucie i pojęcie Ojczyzny, zawzięte żywe i nigdy niezniszczalne.

Trzeci Maj, to w pieśni — Jeszcze Polska nie zginęła, to w czynie — Racławice, Legnica, Raszyn i Grochów; to znoje Kościuszki honor Księcia Józefa, męka Traugutta, to lud i martyrologia wszystkich porobiorczych. On nam wskazał najdoskonalszą drogę — znalezienia odpornej przeciw zewnętrznej i wewnętrznej sile w wewnętrznej naprawie narodu. I oto w konkluzji idei Trzeciego Maja otrzymaliśmy przykazanie Mickiewicza: „O ile powiększycie i polepszyście dusze wasze, o tyle polepszyście prawa wasze i powiększycie granice”, i drugą, bardziej wypowiedzianą po rozbiorach: „Paść może i naród wielki, zniszczyć nie może, tylko nikczemny!”

Te święte nakazy wieszczę sprawiły, że umiemy przed obliczem świata nie jako tłum spodzonych niewolników, lecz jako Naród świadomy swej odrębności i praw swych. Naród, który żyje w najcięższych warunkach, broniąc się dzień i noc do sił prze-

możnych, ani na chwilę nie stracił współczucia dla wzniosłych i wielkich celów ludzkości i płacił duchem i krwią podatek na polach bitw o wolność ludów i swobodę myśli.

Z głębszej ideowej istoty owego dnia pamiętnego wyrósł kwiat wolności, wiara w duchową Narodu moc i nieśmiertelność.

Ogromne zapisy dobrodziejów ludzkości.

Ze sposobności Świąt Bożego Narodzenia znów liczni bogaci amerykańanie w Stanach Zjednoczonych poczynili wielkie zapisy, a z tych od lat już w pierwszym rzędzie głównie przeznaczono na zakłady wychowawcze krajowe. W ostatnim dziesięcioleciu zapisano na same zakłady naukowe 800 milionów dolarów począwszy na zakłady i inne cele ogółem 2 biliony dol. Z tych wydano już mniejszą połowę a resztę wpłacano na procent, aby posłużyły dalszym pokoleniom. Mniejszych darowizn wynoszących od kilku set do stutysięcy dolarów w zestawieniu nie uwzględniono, tymczasem suma ich ogólna doszłaby do 2 i pół biliona dolarów.

Zestawienie osób, które darowały tak ogromne sumy, wykazuje, że wielcy bogacze przyczynali się tylko w drobnej części, gdy tymczasem wielki przemysł, lwią część poniósł fundacji. Dalsze ciekawe stwierdzenie wykazuje, że większa część tych dobrodziejów rozpoczęło życie swe w gorzkiej nędzy tak, że nie mogli nabrać wykształcenia odpowiedniego ich przyszłemu stanowisku. Przez tego i o tem wspomnieć wypada, że wszyscy prawie, z małymi wyjątkami, zapisy swe już za życia w czyn wprowadzili i to będąc jeszcze w pełnej sile wieku.

Fabrykant aparatów fotograficznych Jerzy Eastman, który zaczął pracować jako chłopiec do posyłek, z tygodniowym zarobkiem 3 dolarów, ofiarował ponownie 12 milionów dolarów na Zakład wychowawczy. W ogólności przeznaczył dotąd już 58 milionów dolarów, mówiąc: Gdy ktoś zbiera majątek, powinien namyśleć się co czynić z pieniędzmi. Może je za żywa zatrzymać wszystkie razem i dopiero po śmierci swojej polecić komu zarząd nad nimi, lub może nimi zarabiać i mieć z nich przyjemność jeszcze za życia*.

Na czele wszystkich ofiarodawców ostatnich 10 lat stoi starszy Jan Rockefeller, który prócz poprzednich swoich fundacji, teraz znów dał 575 milionów dolarów, za nim

postępuje Andrew Carnegie z sumą 350 milionów. Obaj pochodzą z biednych stosunków. Rockefeller jest synem małego osadnika nad rzeką Hudson. — Dzisiejszy „król stalowy” Carnegie przybył ze Szkocji do Ameryki. Właściciel przemysłu tabacznego Jakób Duke, który świeżo zapisał 40 milionów dolarów w rodzimym mieście wszechnocy w Durham w północnej Karolinie, z warunkiem, aby wszechnocy nadano jego nazwisko. Urodził on się w chacie polowej i jako chłopiec chodził za plugiem na polach tabaki. Bogacz Morgan i inni w stosunku do swych majątków niewielkie sumy dotąd ofiarowali, za to częstokroć wdowy ich zapisują ogromne sumy. Pani Rusel Sage przeznaczyła 40 milionów dolarów na polepszenie mieszkań robotników, a pani Harryman umożliwiła utworzenie parku ludowego w Nowym Jorku. Ciągnie on się wzdłuż rzeki Hudson na przestrzeni kilkomiłowej. Korzystają z niego nie tylko znużeni pracownicy biurowi jako też młodzież tyśiączna, dla której całe szeregi namiotów w obozach wystawiono dla zabawy i zdrowia wśród gór i morza. (Zapisy te dochodzą do sumy 4 i pół bilionów dolarów).

Wiadomości z Polski

ROZWÓJ WYBRZEŻA POLSKIEGO.

Grupa kapitalistów angielskich, którzy zamierzali pobudować w Gdańsku 5 tysięcy mieszkań zdecydowała się podobno na rozpoczęcie szerokiej akcji budowlanej na obszarze polskim. Pomiędzy Sopotem a Orłowie (w kierunku Gdyni) ma być założona nowa osada nadmorska wybudowana w szerokich rozmiarach i zaopatrzona w nowoczesne udogodnienie techniczne.

ROKOWANIA O ZAKUP OKRĘTÓW DLA FLOTY POLSKIEJ.

W związku z prowadzonymi pertraktacjami o zakup okrętów dla polskiej floty handlowej wyjechała do Cherburga specjalna delegacja z inż. Burghardtem na czele, ażeby nawiązać rokowania z wielkimi firmami budowy okrętów.

POLACY NA ŁOTWIE.

Los Polaków na Łotwie przedstawia wiele do życzenia: W części jej pozyskanej przez Łotwę dzięki wspaniałomyślności Polski dokonano wywłaszczenia ziemian polskich i stawiano trudności polskiemu szkolnictwu. Pod tym ostatnim względem zapowiada się pewna poprawa. Na skutek skarg polskich rząd łotewski wystąpił specjalną komisją celem zbadania i naprawy obecnego stanu rzeczy.

ZAMIERAJĄCY GDAŃSK.

Po upadku kilkudziesięciu firm gdańskich wskutek zastój przyszła kolej na ograniczenie działalności przez stocznice gdańskie. Skutki antypolskiej polityki senatu gdańskiego odbiły się na jej interesach do tego stopnia, że postanowiono zmniejszyć pracę o 50 proc. Zapewne nie przyczyni się do

uspokojenia rzesz robotniczych, które raz po raz manifestują w Gdańsku swe niezadowolone.

NADBAŁTYCCY PRZYJACIELE POLSKI
Do Paryża przybył estoński min. spraw zagr. Puste i w konferencjach z prezydentem Doumergiem i Herriotem oświadczył, że państwa nadbałtyckie poprą stanowisko Polski odrzucającej wszelką myśl o rewizji jej granic zachodnich.

ANGLICY WOBEC POLSKI.

Część prasy angielskiej występująca niedawno wrogo wobec Polski zaniechała obecnie swych wojowniczych zaczepk i niedorzecznych pouczeń. Na tę zmianę wpłynęła zapewne niechęć Niemiec do wstąpienia do Ligi Narodów bez zastrzeżeń i przywilejów.

TRAKTAT PRZYJAŹNI Z PERSJĄ.

Krok za krokiem wzrasta uznanie dla Polski ze strony narodów odradzających się. Należy do nich Persja, która z wielkim mozołem pracuje nad swym zjednoczeniem i usamodzielnieniem. W tem dążeniu widzi ona wartość porozumienia się z odrodzoną Polską. Prowadzone w tej sprawie rokowania w Warszawie doprowadziły do pomyślnego wyniku. Dnia 15 marca podpisano w Warszawie traktat przyjaźni i konwencję handlową pomiędzy Polską a Persją.

HISZPANIE O POLSCE I GDAŃSKU.

Zatarg polsko-gdański i obrady w tej sprawie w Genewie odbyły się echem w Hiszpanii, której prasa odzywa się o Polsce z uznaniem i przyjaźnią. Między innymi dziennik „Heraldo” podnosi potrzebę dostępu Polski do morza i uznania jej praw w Gdańsku. Pismo stwierdza, iż Polska dała dużo dowodów wnioskowania i cierpliwości i że przeciąganie struny tej ostatniej przez Gdańsk może na przyszłości narazić go na dotkliwsze następstwa.

SOWIECKIE ZAKUPY W ŁODZI.

Spore wrażenie uczyniły zakupy sowieckie w Łodzi, które przekroczyły sumę 350 tysięcy dolarów. Stosunkowo duże te zamówienia bolszewickie związane są z ostatnim kursem polityki sowieckiej i możliwością zmian dalszych w stosunku do Polski. Oprócz Polski otrzymała też Austria duże zamówienie sowieckie na towary tekstylne. Jak wiadomo na targach gdańskich bojkotowanych przez Polskę Sowiety nie poczyniły żadnych zakupów.

LONDYN — WARSZAWA — ANGORA.

Projektowana jest nowa wielka linia lotnicza, która poczynając od Londynu, szłaby przez Danię, Polskę, Rumunię do Turcji, kończąc się w jej stolicy Angorze. Z związku z tem projektowane jest utworzenie dużego portu lotniczego na wybrzeżu bałtyckim, mianowicie w Pucku.

RUCH POCZTOWY Z ROSJĄ.

Ruch pocztowy między Polską a Rosją sowiecką wzrasta w szybkim tempie. Przeciętnie odchodzi z całej Polski około 700 poleconych i 10,000 przesyłek zwykłych. Z Rosji do Polski nadchodzi przeciętnie

Polskie maszyny i narzędzia rolnicze

Polska Spółka Handlowa

Sociedade Commercial Limitada

(Curityba — rua Pedro Ivo 25 — Caixa Postal 204)

zawiadamia, że otrzymała z Polski pierwszy transport plugów, obsypników, opielaczy, maszyn do kopania ziemniaków i t.d. Ze względu na stosunkowo małą ilość towaru, należy się spieszyć z zamówieniem. Dależe transporty wszelkich maszyn i narzędzi rolniczych z Polski jakoteż polskich lokomobili nastąpią już niebawem.

800 przesyłek polecanych i 6000 przesyłek zwykłych dziennie.

— **CHAMBERLAIN O NIETY-KALNOŚCI POLSKI.** Według doniesień pewnego dziennika krakowskiego miał Chamberlain w wywiadzie z jednym z dziennikarzy polskich oświadczyć się za nietykalnością zachodnich granic Polski. Według tej wiadomości wyraził angielski minister spraw zagranicznych pogląd, iż klauzule traktatu wersalskiego, dotyczące wschodnich granic Niemiec uważać należy za tak samo obowiązujące, jak i postanowienie o ich granicach zachodnich. — O ile te informacje kazały się ściśle, to zamiary Niemiec w kierunku rewizji granic polskich poniosłyby zupełną klęskę, bo plany ich poza pewnymi sferami angielskimi nigdzie nie spotkały się z poparciem, a przeciwnie, wywołały zrozumiałą niepokój i oburzenie.

— **NIEMCY NIE UZNAJĄ SWOICH OBOWIĄZKÓW WZGLĘDEM POLSKI.** Polski minister Skrzyński wniósł zażalenie do rady Ligi Narodów z powodu niewypłacenia przez Niemcy w lutym raty sześciu milionów marek złotych z przypadających Polsce 26 milionów marek złotych tytułem podziału funduszy ubezpieczeniowych na Górnym Śląsku. Niemcy chwyciły się wybiegu i zwróciły się do generalnego agenta reparacyjnego z zapytaniem, czy wypłata tej kwoty przewidziana jest planem. Oczywiście, że generalny agent odpowiedział negatywnie, bo plan takiej rzeczy zupełnie nie porusza, gdyż sprawa ta została załatwiona przez osobny układ niemiecko-polski.

— **WIELKA REWJA ARMII POLSKIEJ W WARSZAWIE.** Święto 3-go Maja obchodzone będzie w Polsce w tym roku bardzo uroczystie. „Rzeczpospolita” pisze, że pod Warszawą będzie urządzona wspaniała rewja wojsk z udziałem kilku korpusów. Na uroczystość przybędzie generał francuski Nollet, i podobno prezydent Francji.

— **APETYT NIEMIECKI NA ZIEMIE POLSKIE ROŚNIE.** Apetyt niemiecki na ziemie polskie dzięki poparciu projektów niemieckich z strony Anglii rośnie z dnia na dzień i bynajmniej z tem się już nie tai. Nowym dowodem tego jest mowa kandydata bloku monarchistów niemieckich na stanowisko prezydenta Rzeszy dr. Jarresa, którą wygłosił w Wrocławiu w przededniu rocznicy plebiscytu na G. Śląsku; Na wstępie swej mowy oświadczył, że przyjechał na Śląsk, by pozdrówić kresy wschodnie a przedewszystkiem cierpiącą ludność G. Śląska, która wbrew przyrodzonym prawom i prawu o samostanowieniu żyć musi pod obcym panowaniem, chociaż czuje po niemiecku i tęskni za ojczyzną niemiecką. Poruszając także sprawę oddzielonych korytarzem polskim od reszty Niemiec Prus Wschodnich zanaaczył dalej, że tak nie pozostanie na zawsze. Korytarz bowiem polski jest wyszydzaniem prawa o samostanowieniu narodów, ale na szczęście odzywają się już głosy rozsądne, które wyrażają obawę, iż niesprawiedliwy wyrok traktatu wersalskiego będzie powodem do niebezpiecznego wybuchu. By do tego nie przyszło, rewizja obecnych stosunków granicznych musi konieczne nastąpić. Niemcy nie mogą też na oślep wstąpić do Ligi Narodów i same utrudnić zjednoczenie wszystkich Niemców w jednej ojczyźnie i dlatego muszą domagać się uznania warunków swoich z strony Ligi Narodów. Niebezpieczeństwo, w którym pozostaje niemieczyzna poza granicami Rzeszy, powinna cały naród niemiecki skupić w zgodzie, której rozerwać nie byłoby nic w stanie.

— **UŻYCIE POŻYCZKI AMERYKAŃSKIEJ** W wywiadzie z przed stawicielami prasy premier Grabski wyjaśniał sprawę, na jakie cele wydatki będą fundusze otrzymane z pożyczki amerykańskiej. Najbliższe

szą troską rządu jest bezrobocie, które zamierza zwalczyć przez ożywienie ruchu budowlanego; do akcji w tym kierunku zawiązał rząd miejskie i powiatowe samorządy. Kredyty na budowie udzielane będą tym miastom, w których jest większa liczba bezrobotnych. Przedewszystkiem uwzględniony będzie tu Śląsk Górny, gdzie panuje najgroźniejszy brak pracy. Ma jej dostarczyć oprócz budowy mieszkań projektowana przebudowa dworców kolejowych oraz przeprowadzenie bezpośredniego połączenia kolejowego pomiędzy Górnym Śląskiem a Poznańskiem. Dalej omawiał premier pomoc dla rolnictwa, podwyższenie kredytów udzielanych przez Bank Polski i zakończył swe uwagi zapewnieniem, że pożyczka amerykańska pozwoli na przetrwanie trudnego okresu przesilenia do nowych żniw.

TELEGRAMY z całego świata

Polska. — Bawił w Warszawie czeski minister spraw zewnętrznych Benesz. Celem jego wizyty było przedewszystkiem podpisanie traktatu handlowego między Czechami i Polską.

Portugalia. — Bunt wojskowy w Lizbonie, który miał na celu zaprowadzenie dyktatury wojskowej, został stłumiony całkowicie. Rząd zapowiada surowe kary dla winnych.

Austria. We Wiedniu przyszło do rozruchów podczas masowego zbiegowiska bezrobotnych. Policja aresztowała dużo osób i zapobiegła szturmowaniu części miasta, w której znajdują się przeważnie sklepy handlowe. Liczbę rannych obliczają na 20.

Niemcy. — Z naprężeniem oczekiwamy jest wynik wyborów na prezydenta Republiki. Republika nin dr. Marx, i feldmarszałek Hindenburg jednakowo są pewni zwycięstwa. Który z nich przejdzie, tego oczekuje w niepewności cała Europa.

— Kandydatura marszałka Hindenburga zyskuje coraz więcej stronników. Centrum katolickie liczy na jego zwycięstwo.

Francja. — Francuskie wyprawy lotnicze i samochodowe w głąb Afryki ustalają nowe połączenia komunikacyjne kolonji po obu stronach Sahary. Wyprawa Bellingette dotarła do jeziora Njanza.

Dzienniki francuskie zajmują się tem podobnie żywo, jak i wyborami na prezydenta w Niemczech.

— Obecny prezes ministrów Painlevé oświadczył się za utrzymaniem ambasady przy Watykanie.

Herriot zamianowany został jednogłośnie prezydentem francuskiej izby deputowanych.

— Z Tuluzj wycieczki do Dakaru w Afryce zaczęło już przewozić pocztę aeroplanami dwa razy tygodniowo. Linja ta pocztą powietrzną będzie wkrótce przedłużona przez ocean do Brazylii i do Argentyny, ze stacją również i w Kurytybie.

Włochy. — Mussolini w mowie wypowiedzianej na posiedzeniu Wielkiej Rady Faszystów nawoływał do jedności w szeregach faszystów, którzy powinni być zawsze gotowi wystąpić z całą bezwzględnością przeciw wrogom porządku, ojczyzny i jej praw. — Przy kongregacji kościelnej dla wschodu Ojciec św. powołał do życia specjalną komisję dla spraw rosyjskich.

— Lotnik włoski De Pinedo rozpoczął swój przelot z Włoch wzdłuż całej Azji do Japonii.

Rosja. — Rząd sowieński wydał dekret przyznający prawo prywatnego wladania ziemią.

— W Moskwie w dniu 25 b.m. znowu skazano na śmierć czterech Polaków, oskarżonych o szpiegostwo.

— Według nowego dekretu so-wiety zezwalają na otwieranie prywatnych fabryk zatrudniających mniej niż 200 robotników.

Belgia. — Król Albert uczestniczył w odsłonięciu pomnika ku czci poległych w bitwach pod Zeebrugge.

Anglia. — Liga morska zwraca uwagę, że podczas gdy marynarka angielska buduje obecnie tylko pięć wielkich krążowników, Stany Zjednoczone i Japonja budują po osiem takichże okrętów wojennych.

Hiszpanja. — Raisuli, dowódca marokkański zmarł.

Stany Zjedn. — Admiralicja amerykańska twierdzi, że porty i wogole wybrzeża Meksyku od strony Oceanu Spokojnego nie mogą być uważane za „neutralne”, gdyż nadają się bardzo do lądowania i mogą być wykorzystane w razie wojny przez stronę mającą mniej skrupułów, dlatego też Stany muszą sobie zapewnić bezpieczeństwo z tej strony.

— W mieście Canane zniszczył pożar wielką część miasta. 2000 osób jest bez dachu.

Szwajcaria. — Towarzystwo geograficzne w Genewie nadało generałowi brazylijskiemu Candido Rondon tytuł członka honorowego.

Turcja. — Po zduszenia powstania wojowniczego plemienia kurdów przywódca ich szek Said został powieszony.

Chiny. — General Czang Co-Lin, popierany przez Japonję zmierzając jakoby ku opanowaniu przez swe siły całych także Chin Południowych, co zmieniłoby całą politykę wewnętrzną.

Bułgaria. — Po zamachu komunistycznym na sobór, w którym zginęło 6 generałów i mnóstwo wojskowych i cywilnych, rząd Cankowa zaprowadził stan oblężenia. Faktycznym dyktatorem jest generał Łazarow, który zmusił wahać się króla Borysa do pozostania w pałacu i wydał ostre rozkazy do wojska i policji.

Anglia i Stany Zjedn. w obawie o swych obywateli zaprotestowały przeciw zbyt surowym rozstrzelaniom. W stolicy Bułgarii Sofji zabici są między innymi trzej ludowcy bułgarscy, ex-ministrowie z gabinetu Stambolijskiego.

Na granicy serbskiej, koło Kustendilu odbyła się bitwa, w której padło około 30 zabitych chłopów komunistów i żołnierzy.

Minister spraw zagr. Kalkow twierdzi, że powstanie chłopsko-komunistyczne było popierane przez Jugosławję. Rząd Jugosławji wysłał z tego powodu żądanie zadość uczynienia do Sofji i obsadził wojskiem granice.

Rada Ambasadorów zezwoliła Bułgarii podwyższyć liczbę swej policji o 7000 żołnierzy. Zaprotestowały przeciw temu rządy Rumunii, Grecji i Jugosławji.

W Sofji po wyaresztowaniu spis-kowców rządzi władze wojskowe, na prowincji walki trwają.

Palestyna. — Anglik, lord Balfour „lord protektor Palestyny” uczestniczył oficjalnie w uroczystości otwarcia pierwszego żydowskiego uniwersytetu hebrajskiego w Jeruzolimie.

Uniwersytet ten ogrodzone mocną palisadą, z za której angielskie karabiny maszynowe nakazują ludności Jeruzolimie poszanowanie nietykalności tej pierwszej wszech-nicy żydowskiej.

Argentyna. — Rada miejska w Buenos Aires uchwaliła i rozpoczęła walkę z wydawnictwami pornograficznymi, które sprzedawano tam masowo w okładkach książek niby naukowych.

Urugwaj. — Do Montevideo przybył słynny profi niemiecki Einstein. Wyraża się on z pochwalami o dobrobycie w Argentynie, którą odwiedził w tygodniach ostatnich.

KRONIKA KRAJOWA

Kurytyba.

— W Południowej Wielkanocny zmarł na kolonji Orleans pod Kurytybą s. p. Józef Wiśniewski, przeżywszy lat 77. Nieboszczyk był jednym z pierwszych kolonistów polskich w Brazylii i założycielem kolonji Orleans która uchodzi dzisiaj za bogatą i wzorową kolonię. Był także czytelnikiem „Gazety Polskiej” od samego początku jej istnienia. Długie lata był śpiewakiem kościelnym, wypełniał gorliwie obowiązki kościelnego, był wszędzie lubiany i chętnie widziany. Pogrzeb odbył się dnia 14-go kwietnia przy wielkim udziale kolonji. Cześć jego duszy.

Pozostałej rodzinie redakcja G. P. wyraża tą drogą szczerze współczucie.

— Dawid Carneiro, jeden z największych przemysłowców wywożących herwę parańska, bawi obecnie w Danji, gdzie, jak z telegramów wynika, rozwija wielką propagandę na rzecz naszej herwy Podobno herwa zyskuje w Danji coraz to większe uznanie.

Parana.

— **KONIEC REWOLUCJI.** Już 15 b. m. rozpoczęli rewolucjonisci odwrót poza rzekę Parana z Bella Vista do Itacutu i Puto w Paragwaju Zbiegło ich tamtędy ogółem 400. Rannych swych z Foz do Iguassu w liczbie 64 przeprowadzi do Argentyny.

Generał Izidoro Lopez przybył 16 b. m. ze swym sztabem do Encarnacion, dokąd też schroniło się wielu innych jego oficerów i żołnierzy. Oficerowie przybyli Izidoro obwiniają dr. Assis Brasil, że on to właśnie nie dopuścił do uwięzienia pomyślnymi wynikami rokowań, rozpoczętych swego czasu między deputowanym João Simplicio i sztabem rewolucjonistów. Część rewolucjonistów przeprowadziła się przez rzekę Parana w Portu Helena, 77 km. na północ od Foz do Iguassu, Miejscowość tę zajęły wojska rządowe bez oporu ze strony nieprzyjaciela. Generał Rondon po zajęciu Foz do Iguassu poprosił konsula brazylijskiego w Posadas w Argentynie o wysłanie żywności dla 6000 ludzi. Jest nadzieja, że rząd paragwajski rozbroi natychmiast buntowników, szukających na jego ziemi schronienia, po zadaniu tylu strat swej ojczyźnie.

— **STRASZNE MORDEESTWO** popełnili nieznanzi zbrodniarze w okolicy São Jose da Boa Vista, gdzie został zamordowany w nocy niejaki Antonio da Silva Reis wraz z żoną.

— Dnia 9-go kwietnia zmarł w Imbituwie znany i powszechnie szanowany rodak nasz, s. p. Jan Wojtkowski. Pozostałej rodzinie oraz krewnym wyraża redakcja szczerze współczucie. R. i p.

— **GUARATUBA,** mała miejscina w Paranie nad wybrzeżem oceanu, ożywi się nieco tej zimy, gdyż powstał tam nowy hotel dla gości kąpielowych z Kurytyby, których ściąganie tam wielu dla zdrowia i przyjemności.

Rio de Janeiro.

— Między Brazylią i Urugwajem zawarty został układ, gwarantujący pomoc wzajemną w zwalczaniu rewolucjonistów w razie jakichś zamieszek. Pomoc ma polegać na tem, że każde z państw będzie tropić rewolucjonistów uciekających z państwa sąsiedniego i nie dopuści do przesyłania przez granicę dla ewentualnych buntowników żadnych wsparć.

— Rząd federalny wydał dekret, według którego całe szkolnictwo zostało oddane pod zarządek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz

podzielone na 3 sekcje: szkolnictwo średnie, wyższe, szkoły sztuk pięknych, szkolnictwo elementarne i zawodowe. Sprawy szkół początkowych będą załatwione w umowach oddzielnych z każdym ze stanów. Rządy stanowe obowiązane są wydawać 10 proc. swych dochodów na oświatę.

— Uczony holenderski Kramer wynalazł sposób zabezpieczenia owoców przed gniciem, w dalekich przesyłkach. Sposób ten, daleko mniej kosztowny od zamrażania, polega na zmazaniu każdego owocu z osobna w roztworze z kalcjumu, przez co owoc pokrywa się cienką warstwą, która nie dopuszcza powietrza ani bakterji. Wynalazek ten, po wypróbowaniu może oddać wielkie usługi Brazylii, bo możnaby eksportować stąd do Europy wszelkie owoce łatwo się psujące, jak banany, pomarańcze i t. d. Warto, aby ministerstwo rolnictwa w Rio, które o wynalazku tym zoi stało powiadomione w drodze urzędowej, zarządziło odpowiednie próby i w razie powodzenia, wydało odpowiednie objaśnienia.

— Specjalnym dekretem prezydenta stanowego został stan oblężenia przedłużony aż do końca tego roku. Dotyczy to stanów Amazonas, Sergipe, Bahia, Rio de Janeiro, Matto Grosso, S. Paulo, Rio Grande do Sul, Parana, Santa Catharina.

— Wywóz herwy był w roku zeszłym cokolwiek mniejszy niż w latach poprzednich. W 11 miesiącach r. 1924 wywieziono 69.956 tonn, podczas gdy w tyłuż miesiącach 1923 wywieziono 79.025, a w 1922 74.322. Za to wartość wywozu wzrosła, gdyż wyniosła w 1924—1908 000 funt szterlingów ang, w 1923—110.600, a w 1922 1424.000.

— **WYWÓZ RYZU Z BRAZYLII** przedstawiał się w latach ostatnich następująco: w r. 1921 — 47.000 tonn, w 1922 — 33 000, w 1923 — 36.000, zaś w 1924 zaledwie 6000 tonn. Ten nagły spadek wywozu tłumaczy zaniechaniem uprawy ryżu, zdaje się jednak, że wywóz zmniejszył się poprostu dlatego iż kupcom korzystniej jest sprzedawać go w samej Brazylii, gdyż ceny ryżu są tu teraz bardziej wygórowane niż na rynku światowym. Tak czy inaczej uprawa ryżu powinna się opłacać.

— **WYWÓZ SZMALCU Z BRAZYLII** przed wojną prawie nie istniał, gdyż n. p. w r. 1913 wywieziono go zaledwie 23 tonny. Podczas Wojny Światowej wzrosło zapotrzebowanie i w r. 1918 wywieziono szmalcu do Europy 13 269 tonn, a w r. 1919 najwięcej, bo 20 029 tonn ogólnej wartości 2 375 000 funt szterlingów. Potem wywóz spadł, w r. 1923 podniósł się znów do 14 484 tonn, ale w r. 1924 spadł do niespełna tysiąca.

I to zmniejszenie wywozu tłumaczy się zatrzymaniem produktu w kraju z powodu zakazów wywozowych i z powodu cen wewnętrznych bardzo wygórowanych, korzystniejszych dla kupców od cen zagranicznych.

— **RYŻ Z INDJI** (angielskich w Azji) zakupił urząd żywnościowy w Rio dla zaopatrzenia stolicy w tańszą żywność. Ryż ten ma być sprzedawany w Rio po 1\$200 za kilo.

Amazonas

— Słynny stan kalcjumu, największy stan brazylijski, Amazonas, popadł wskutek złej gospodarki w długi po uszy i rząd federalny z Rio widział się zmuszonym zamianować tam własnego przedstawiciela na miejsce prezydenta stanu. Skutek doskonały. Dzisiaj stan posiada już 100 tysięcy milrejsów gotówki w bankach. Przedstawiciel federalny miotają żelazną powymiatą dawne nieporządki, m. i. cofnął koncesję, nadaną przez stan za darmo, na tysiące kilometrów kwadratowych ziemi.

To wsparcie groźne dla dzieciństwa, a jescz bardziej niebezpieczne dla przyszłości państwa.

W dniach podległości, w powietrzach tworzących ludzi i chłopców, gromadzi się ktryczność, a jest niektryczności.

Gdy są jeat dwie ktryczności, na taką o początku tedy elektryczności, ważącej się dążąc do nadmiar je cie iskry d stawiając formie pola, pośrednio pożar, który szar nieba, daje się si twający do spada obfit.

Ten mój niebieski wica, dlatego oslepiające ganie, huk wie następ tam.

Zjawiska, kto kiedykolwiek burza, chociaż bar Najpierw w wypadająca dżącą w d, się obryzm jąca znaczn.

— **SAM** pod Poznań, ste poświęc dowanego polski zamó nisterstwa w przedsiębiorstwach urzędzie st będzie prze towarowe, a stronę ma k czem każdy bezpłatnie p jechawszy wieczór z p swoje sprazystnem.

— **PRO** NOWA W rykański p roku 1913 światowej. sławą jasno na grudzień

— **BALC** den z inżynier budowy bal dług jego p doli a kiero kunku znajo lonu. Z pow balon taki żeli dotycho.

Błyskawice, grzmoty i pioruny.

To wspaniałe, ale zarazem bardzo groźne zjawisko natury, zawdzięczamy ukrytej sile natury, dotąd jeszcze nie zbadanej, zwanej elektrycznością, która ukryta jest prawie w wszystkich przedmiotach istniejących na ziemi a prawdopodobnie w całym wszechświecie, w większych, lub mniejszych ilościach.

Wiemy, że siła ta istnieje, wiemy, jak ją wywołać i jaki z niej zrobić użytek, jak ją ujaźnić i wyzyskać a przecież dotąd nie znalazł się żaden człowiek, któryby nam wytłómaczył czem jest właściwie ta siła i na czem polega.

W dni upalne, gdy wody na ziemi pod działaniem gorąca zamieniają się w parę i unoszą się w powietrze, gdzie się gromadzą tworząc wielkie wały zwane przez ludzi i chmurami, w chmurach tych gromadzi się właśnie ta groźna elektryczność i każda większa chmura jest niejako zbiornikiem elektryczności.

Gdy są takie dwa zbiorniki, to jest dwie chmury naładowane elektrycznością zbliżą się ku sobie na taką odległość, że jedna siła poczyna wywierać wpływ na drugą, tedy elektryczność zebrana w przebiegającej ilości w jednej z chmur dąży do zrównoważenia siły sta. ra się złączyć z ilością słabszą i nadmiar jej przeskakuje w kształcie iskry do drugiej chmury pozostawiając za sobą ognisty ślad w formie połamanej linii. Prawie bezpośrednio potem wybucha niejako pożar, który ogarnia znaczny obszar nieba, lecz szybko gaśnie, daje się słyszeć huk przeraźliwy, trwający dłuższą chwilę a zarazem spada obfity deszcz.

Ten momentalny pożar sklepienia niebieskiego nazywamy błyskawicą, dlatego, że błyska jaskrawym oślepiającym światłem i niebawem gaśnie, huk zaś bezpośrednio prawie następujący nazywa się grzmotem.

Zjawiska te, jak to wie każdy, kto kiedykolwiek obserwował je w czasie burzy, następują kolejno, chociaż bardzo szybko po sobie. Najpierw widzimy strzałę ognistą, wypadającą z jednej chmury a godzącą w drugą, następnie pojawia się olbrzymia luna pożaru obejmująca znaczny obszar sklepienia nie-

bieskiego, a niebawem daje się słyszeć huk straszliwy i równocześnie spada rzęsy deszcz.

Zjawisko to tłumaczy nam nauka, zwana historią naturalną a właściwie działem zwanym fizyka, która się rozpadła znowu na kilka poddziałów a z tych idzie tu w zastosowanie — fonetyka (o głosie), optyka (o świetle) i chemia (o związkach organicznych, czyli powstaniu różnych ciał z ich części składowych).

Chemia właśnie powiada nam, że skoro prąd elektryczny przebiega przez wodę, to rozkłada ją na dwa gazy, z których takowa powstała a mianowicie, na wodoród i kwasoród czyli tlen. Wodoród jest gazem palnym, ten zaś pod trzymuje palenie i bez niego życie organiczne a szczególnie zwierzęce na ziemi byłoby niemożliwe. Nie byłoby także ognia a raczej palenia.

W naszym wypadku więc elektryka przeskakuje w formie iskry z chmury do chmury rozkłada nagromadzoną tamże parę wodną — a więc wodę zamienioną w parę — na wodoród i tlen, wodoród natychmiast od ognia tej iskry się zapala i łączy się z tlenem wytwarzając napowrót wodę, która już nie może się utrzymać w powietrzu, jako cięższa od niego gęstość i spada na ziemię w kształcie deszczu.

Palący się wodoród wywołuje krótkotrwałą lunę na sklepieniu niebieskim, zwana błyskawicą a w miejscu zajmowanym poprzednio przez parę wodną a następnie przez wytworzenie z niej dwa gazy, powstaje nagle absolutna próżnia, która stara się natychmiast wypełnić okoliczne powietrze, wiska się więc gwałtownie tamże i wywołuje ów przeraźliwy huk, towarzyszący każdej błyskawicy, który nazywamy grzmotem.

Po każdej błyskawicy następuje silniejszy opad deszczu, jeżeli więc widzimy, że się błyska, a deszcz nie pada, to dowód, że ta walka żywiołów a raczej praca twórcza w niebieskim laboratorium chemicznym rozgrywa się gdzieś zdala od nas a nie nad naszymi głowami. Odległość miejsca, gdzie się to dzieje, można obliczyć porównując szybkość światła z szybkością głosu.

Najszybszym elementem na świecie jest elektryczność, która biegnie prawie tak szybko jak myśl

ludzka, następnie jest światło a najwolniej biegnie głos. Szybkość światła i głosu jest dokładnie obliczona co do przestrzeni, jaką przebiega w ciągu jednej sekundy. Porównując tedy czas okazania się naszym oczom światła błyskawicy z czasem, jaki od tej chwili upłynął aż do chwili dojścia do uszu naszego głosu grzmotu, przekonamy się, ile sekund to zajęło, a wiedząc jak daleko biegnie głos w jednej sekundzie, łatwo obliczyć możemy, jak odległe od nas miejsce, gdzie błyskawica się pojawiła.

Gdy w chmurach nagromadzi się za wielką ilość elektryczności, tedy takowa stara się połączyć ze słabszą elektrycznością zgromadzoną na ziemi, uderza więc w kierunku ziemi w formie dużej iskry, która przebiegając z nadzwyczajną szybkością pozostawia wyraźnie widzialną drogę ognistą przedstawiającą linię łamaną, co jest wynikiem nierównej gęstości powietrza, przez które iskra ta się przeciska, szukając sobie drogi na której najmniejszy napotyka opór i dlatego tak często zmienia swój kierunek.

To uderzenie elektryczności z chmur w ziemię, któremu towarzyszy przeraźliwy huk, nazywamy piorunem.

Błyskawice i grzmoty nie przedstawiają żadnego niebezpieczeństwa dla człowieka, lub istot żyjących, tylko jedynie pioruny, które często wyrządzają straszne szkody a wielu już ludzi straciło życie skutkiem porażenia piorunem. Mimo to ludzie nie zachowują ostrożności wskazanych w czasie burzy i sami lekkomyślnie narażają się na niebezpieczeństwo. Są ludzie, którzy stoją na przeciągu, lub w pobliżu żelaznych ogrodzeń, albo trzymają nawet w rękach metalowe narzędzia, w które piorun najczęściej uderza, ale gdy się błysnie, zęgnają się, lub biją w piersi i dopiero odrzucają niebezpieczny przedmiot trzymany w rękach.

Przebiegły młynarz.

Pewien pan dziwnego humoru, objawiający nowo zakupione dobra, dowiedział się, że owczarz jego bawił się wróżeniem. Przyzwwał go więc do siebie i zapytał:
— Prawdą to jest owczarzu, że się bawisz wróżbami?

— Potwarz to przez złośliwych ludzi na mnie rzucona — odpowiedział owczarz.

— Jakożkolwiek bądź — mówił dalej pan — rozwiąż mi te cztery zagadki, to jest: 1, gdzie jest środek świata, 2 jakiej ja jestem ceny? 3, czemubym rad był? i 4, co myślę? Jeżeli mi na te cztery pytania natychmiast dostatecznie nie odpowiesz, każę cię spalić w rzece.

— Ale, panie, to nie jest w mojej mocy, takowa wiadomość przechodzi obręb ludzkiego rozumu.
— Co mi tam do tego, to nie zwódź ludzi i nie czyni się prorokiem, kiedyś nie wziął tego daru od Boga; odpowiadaj natychmiast.

Biedny owczarz, widząc dziki humor i popędliwość pana, nie chciał dalej z nim się upierać, lecz przynajmniej o czas namysłu do jutra prosił. Gdy ze dworu powraca spytka się z młynarzem, który spstrzegłszy owczarza zakłopotanego, pyta się, jaka tego przyczyna. Opowiada mu owczarz rzecz całą. Na to rzecze młynarz:

— Nie kłopotcie się, kumie, już ja to biorę na siebie. Czy zna was dziedzic?

— Pierwszy raz jam go widział i on mnie, i to jeszcze teraz mrokiem.

— No, to tem lepiej. Bądźcie dobrej myśli, jutro do was przyjdę raniutko ubiorę się w wasze rzeszy i za was pójdę do dworu, jeszcze mnie pan nie widział i bądźcie pewni, że ja go uspokoję. Owczarz, zając z gruntu obrótną i przebiegłą na wszystkie sztuki głowę młynarza, przystał z chęcią na jego plan i nazajutrz raniutko przestroił młynarza w swoje suknie. Ten idzie do dworu i donosi panu, iż przyszedł z odpowiedzią na zagadki.

Ciekawy pan pyta go:
— Gdzie jest środek świata?
— Zaraz, panie, nietylko powiem, gdzie jest, ale go nawet i wytknę, proszę ze mną, kiedy jaska, w pole?

Gdy wyszli za wieś, wyciąga młynarz z płota żerdź, znaczący ją kredą na pewne miary, celuje to po niebie, to po ziemi, nastatek zatknąwszy w ziemię, rzecze:

— Oto tu właśnie, panie, jak ta żerdź stoi, jest sam środek świata.

— Zkądże ci ta wiadomość?
— Ha! dzisiejszej nocy doczytałem się w księgach.

— Ale przekonaj mnie, że tu jest środek świata?

— Na moje słowo owczarskie, niech się pan spuści, wolno panu wszystkich rachmistrzów i mierników z całego świata sprowadzić, a jeżeli chybili, to wolno będzie czynić ze mną, co się podoba.

— No! niechaj to już tak będzie, pójdźmy do drugiej zagadki: Wieleż mnie cenisz?

— Co do tego niech to będzie bez urazy pańskiej, co powiem. Pan Jezus, król nieba i ziemi, oceniony był i sprzedany za 30 srebrników, tak rozumiem, że gdybym ja pana oszacował na 29 srebrników, toby nie miał pan przy czynny na złą takse narzekać.

— No prawda, dobrze mówisz. Ale co mi na to powiesz: czemu bym rad był!

— Oto pan radby mnie pochwytać, żebym na którekolwiek zapytanie nie miał czego odpowiedzieć, nieprawdą?

— Zgadłeś poniekąd, ale zgadnijże czwartą zagadkę: Co ja myślę?

— Pan myśli, że ja jestem owczarzem?
— Tak jest.

— A to bajka, ponieważ ja jestem młynarz i wierny pański poddany.

Zadziwił się pan tym postępkami i zrozumiawszy rzecz całą, był odtąd i na owczarza i na młynarza łaskawy.

Wiadomości kościelne.

— ZWROT WŁASNOŚCI KOŚCIELNYCH PRZEZ RZĄD WŁOSKI. Obecny rząd włoski zwrócił zakonowi O. O. Jezuitów niedawno temu większą część domu profesorów. Dotąd pozostawiono księżom Jezuitom tylko izdebkę, zamieszkałą ongiś przez św. Ignacego Loyolę, w reszcie zaś budynków znajdowała się biblioteka rządowa i władze wojskowe. Od kilku dni zdobi główną bramę przepyszną znane gołdo zakonu O. O. Jezuitów, a herb włoski umieszczono ponad bocznym wejściem, gdzie jeszcze pozostawiono księgozbiór rządowy. Zarząd zakonu odnowił budynek i ogród klasztorny i synowie św. Ignacego stali się znowu właścicielami domu ich założyciela.

— SZOZĄTKI 10 MĘCZENNIKÓW ULEGŁY SPALENIU. Przed nie-

Rozmaitości.

— SAMOLOTY POLSKIE. W Ławnicy pod Poznaniem odbyło się niedawno uroczyste poświęcenie pierwszego samolotu, zbudowanego przez tamtejszą fabrykę. Rząd polski zamówił 75 takich samolotów dla ministerstwa wojny. — W Poznaniu powstało przedsiębiorstwo prywatne, które zamierza urządzić stałą komunikację z Warszawą i będzie przewoziło nie tylko listy i przesyłki towarowe, ale także osoby. Przejazd w jedną stronę ma kosztować tylko 60 złotych, przy czem każdy podróżny może z sobą zabierać bezpłatnie pakunek do 15 kilogramów. Wyjechawszy rano, może podróżny być pod wieczór z powrotem, załatwiwszy spokojnie swoje sprawy, co jest istotnie bardzo korzystnym.

— PROROK AMERYKAŃSKI I NOWA WOJNA. Do Europy przybył amerykański profesor Bertold Beese, który w roku 1913 przepowiedział wybuch wojny światowej. Obecnie pan ten, ciesząc się sławą jasnowidza, przepowiada nową wojnę na grudzień tego roku. Zobaczmy!

— BALON NOWEGO RODZAJU. Jeden z inżynierów angielskich opracował plan budowy balonu nowego rodzaju. Balon według jego pomysłu nie będzie posiadał gondoli a kierownik, załoga i pomieszczenie pakunku znajdować się będzie wewnątrz balonu. Z powodu swego odrębnego kształtu, balon taki osiągnie większą szybkość aniżeli dotychczasowe i zużywać będzie znacz-

nie mniej materiału opałowego. Anglja przystępuje do budowy pierwszego takiego balonu, który ukończony będzie w roku 1926.

— Jeżeli istotnie balon nowego typu wykazuje przewidywane zalety, to wszystkie dotychczasowe balony, zeppelin i t. p., jako przestarzałe, pójdą na „stare żelazo“.

— JAKĄ BĘDZIE PRZYSZŁA WOJNA? Były sekretarz parlamentarny żeglugi podczas rządów Mac-Donalda, Amon, przedstawił na odczytanie w następujący sposób okropności przyszłej wojny:

Kiedy jeszcze zajmowałem stanowisko urzędowe, miałem sposobność przekonać się, że ostatnia wojna była zabawką w porównaniu do przyszłej. T. zw. wojna światowa pociągnęła za sobą nieomal upadek cywilizacji. Przyszła wojna załatwi się z tem gruntojnie. Wiem o tem, że zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak w Anglii i w Niemczech wielu uczonych zajmują się obecnie odkryciem materiałów wybuchowych i gazów, które z niezwykłą łatwością będą mogły wymordować całą ludność państwa. We Włoszech są obecnie robione doświadczenia, które mają umożliwić rozsianie bakterii chorobotwórczych na wielkich przestrzeniach.

— POCZTA POWIETRZNA. Przed kilku dniami przestano z Anglii do Francji za pomocą samolotów 2000 kilogramów złota, które przedstawiały wartość 30 milionów franków. Gdy samoloty nie stanęły na miejscu przeznaczenia w oznaczonym czasie, zaczęto już przypuszczać, że kierownicy „przypadkiem“ z drogocenną przesyłką zajęli zupełnie gdzieindziej, aby tam zupełnie zniknąć z widowni, ale okazało się, że spóźnienie spowodowały przykre wichry przeciwnie.

Samoloty obrano do przesyłki tej przedewszystkiem z obawy przed obrabowaniem i tym razem sprawa poszła gładko, ale czy tak zawsze będzie, to już dzisiaj można wątpić.

— CZŁOWIECZY WODOTRYSK. Komitetowi medycznemu w Paryżu przedstawiono tymi dniami człowieka niezwyklego, któregoby słusznie nazwać można ludzkim wodotryskiem. Potrafi on z łatwością wypić cztery litry wody a potem dowolnie płyn ten wyrzucić ustami na wysokość 2 metrów, i to cienkim lub grubszym strumieniem. Badania uczonych stwierdziły, że człowiek ten liczący lat 23, ma zupełnie normalny żołądek, tylko nienormalną zdolność rozszerzania żołądka. Wyrzucanie wody odbywa się przez ściągnięcie błony oddzielającej jamę piersiową od brzusznej. Boleści lub jakichbądź trudności nie odczuwa on przy tem żadnych.

— GDZIE JEST ŚRODEK ŚWIATA? Dawniej ludzkość była jak najmocniej przekonana, że środkiem całego świata jest ziemia. Kto inaczej twierdził, tego miano za kacerza i bluźniercę i nawet śmiercią karano. Wielkim postępem było wobec tego, gdy następnie środek świata zaczęto upatrywać w słońce, a dziś i to zapatrywanie uznano za mylne. Zdaniem pewnego francuskiego astronoma słońce jest od istotnego środka świata, oddalone o 2300 lat świetlnych, a jest to oddalenie tak ogromne, że sobie prosto trudno je wystawić. Słońce jest oddalone od ziemi o 150 milionów kilometrów i tę odległość światło z szybkością 300 000 kilometrów w sekundzie przebiega w ciągu 8 i pół minuty. Otóż miara astronomiczna odległości nazwana „parsek“ obejmuje już

nie minuty, ani godziny lub dni i miesiące, lecz 3 1/4 roku takiej szybkości światła słonecznego, a odległość słońca od środka świata wynosi znowu 700 razy 3 1/4 lat świetlnych. (To są pojęcia, które przekraczają już wszelką, możliwą zrozumienia, ale z nich wynika jedno: oto ogrom niezmierny tego świata jako dzieła boskiego.

— LATAJĄCA W POWIETRZU PARA PANSTWA MŁODYCH. Do księdza prymasa angielskiego w Kenterbury, który też ma prawo koronowania królów angielskich, tych dni przybyli pospiesznie pewni narzęczeni z prośbą, aby ksiądz zechciał z nimi wsiąść na samolot i w drodze do Francji udzielił im ślubu! Konieczność wymagała, aby we Francji stanęli już jako małżeństwo legalne. Arcybiskup odmówił, poradziwszy się poprzednio swej rady prawniczej, uzasadniając swoją odmowę tem, że księzdu jako prymasowi wolno tylko udzielać ślubu na ziemi. Do ślubu w powietrzu nie ma uprawnienia. Gazety angielskie nie podają, czy owi państwo młodzi zadowolili się ślubem „na ziemi“.

— WYKOPALISKA WIELKIEJ DOŚCIE. Dwaj ruscy badacze wykryli w jaskini na półwyspie Krymstein dwa szkielety ludzkie, tak dobrze zachowane, że można z nich zestawiać całość. Opierając się na podobnych odkryciach w innych okolicach Europy, badacze doszli do wniosku, że szkielety te pochodzą z przed 50 tysięcy lat! — W tejże jaskini znaleziono także szkielety zwierząt z owych czasów, które już dawno wymarły. Wysłano na miejsce osobną komisję, aby dokładnie zbadała jaskinię i zajęła się sprowadzeniem szkieletów do Moskwy.

dawnym czasem (czyniono przygotowania w Salbioneto we Włoszech do uroczystego przeniesienia szczątków 10 męczenników z kaplicy w Sant Rocco do kaplicy Najśw. Sakramentu. Szczątki te czcigodne przechowywano chwilowo w pokoju probostwa, wraz z wielką liczbą innych cennych relikwii i kosztowności, składających się z szat kościelnych z jedwabiu, adamaszku i brokatu. Liczne rzesze wiernych i pielgrzymów odwiedzały wśród dnia wystawione przedmioty. W nocy w niewytłomaczony dotąd sposób wybuchł pożar w tym pokoju i pomimo rychłej pomocy wszystkie przedmioty kościelne wraz z szczątkami 10 męczenników spaliły się doszczętnie. Prochy spalone zebrano starannie z wielkimi ceremoniami. Biskup z Kremony przypadkowo obecny, na widok nieodżałowanej s raty drogich relikwii wybuchł głośnym płaczem. Nie zważając na niebezpieczeństwo biskup sam zajął się ratowaniem cennych pamiątek.

Dział praktyczny

— **ŚRODEK NA KATAR** (ryme, niezyt). Umaczać kawałek waty w pierw w słonej wodzie potem w

jodynie, owinąć nim wykalczkę lub zapalkę i na krótką chwilę włożyć głęboko do tej dziurki nosa w której najczęściej katar dokucza. Ściągający się płyn w gardle wypłuc Katar po kilkakrotnem użyciu napewno się przerwie.
— **STARE KARTOFLE Z ŁĘTAMI** są nieraz wprost szkodliwe dla zdrowia. Kielki nowe są trujące i przy ułamaniu tychże zacząć trzeba na to, aby nie było ran na rękach, gdyż łatwo może zdarzyć zatrucie krwi. Przy zużywaniu dla bydła łupin i odpadków ze starych kartofli baczyc należy, aby wybrać łąy wszelkie.
— **UKASZENIA PRZEZ OWADY**, czy to pszczoły lub osy wywołuje bolesne obrzęknięcie, które zaniedbane, może wywołać jarczenie się rany. Zaraz po ukłóciu trzeba wydobyc z rany żądło jadowite. Potem w braku wody poślinić ranę, a gdy ból nie ustanie natrzeć ranę cebulą rozkrajaną z liśćmi pietruszki. Prędzej jeszcze ulży ból przez potarcie rany salmiakiem lub olejkiem eukalyptusowym. Przewszystkiem należy usunąć żądło i bezwzględnie natrzeć ranę jednym z powyżej podanych środków.
— **KRWAWIENIA WIĘKSZE**, czy to z nosa, ust, kiszki i t. p. wywołują często omdlenia. W takim razie trzeba wysoko ułożyć

ręce i nogi chorego, a głowę nisko. Poleca się także owinięcie nóg i ręk fianelą dla rozgrzania a brzuch ciepłymi chustkami lub bankami. Skronie nacierać wodą kolońską lub octem. W żadnym razie nie powinno się chorego posadzić, gdyż brak krwi w mózgu może spowodować śmierć natychmiastową.
— **WZDĘCIA (WIATRY) W ŻOŁĄDKU LUB KISZKACH** są objawem choroby żołądkowej. Trzeba zatem przedewszystkiem leczyć to cierpienie. Aby doznać natychmiastowej ulgi przy wzdęciu, zażyć kilkakrotnie dziennie na czubek noża sproszkowanego popiołu drzewnego. Również następująca mieszanka okazała się skuteczną: 27 gr. eterycznej tynktury waleryanu, 3 gr. olejku kminkowego zmieszać i zażywać należy po 20 kropli 3—4 razy dziennie.
— **ŚRODEK PRZECIWKO RDZEWIENIU GWOŹDZI**. Chcąc zapobiedz rdzewieniu gwoździ, użytych w szpalerach i płotach ogrodowych wystawionych na wpływ powietrza, rozgrzewa się je do czerwoności i rozgrzane wrzuca się do zimnego oleju lnianego.
— **LECZENIE PYPCIA U KUR**. Bez zdzierania naskórka z języka kury i ramienia tegoż ostatniego, można bez wszelkiego trudu wyle-

czyć pycę i usunąć równocześnie przyczynę tej choroby, którą jest zapalenie błony śluzowej gardła. Należy zianowicie chożyć na pycę drób, zamknąć w suchej jasnej i ciepłej júbikacji żywioło pożywną, miękką, karmą (mleko z chlebem) i dwa razy dziennie pendzlować wnętrze gardła, głęboko za przepylkiem słabym rozczynem wody karbolowej. Dla ochłodzenia i łagodzenia suchego z gorączki gardła wsadzać do dzioba nieco tłuszczu (masło, smalec, słonina) za dni parę ożywi się chory drób i wróci do normalnego stanu zdrowia.
— **STRYZŻENIE BYDŁA**. Strzyżenie bydła, a szczególnie opasów przyczynia się do silnego pobierania pokarmu. Szczególnie w gorących porach roku, czynność ta może cenne oddać przysługi. Przez strzyżenie bowiem ochładza się ciało pozabawiając go naturalnego okrycia, przez co zmusza się zwierzę do silniejszego pobierania pokarmów niezbędnych do utrzymania, no malnej ciepłoty ciała, oraz do osadzenia tłuszczu, który jako zły przewodnik ciepła ma służyć zwierzęciu jako ochrona przed zimnem. Zwierzę ostrzyżone silniej oddycha, a zatem lepiej przerabia przyjęty pokarm, do czego jest niezbędny dostateczny dopływ tlenu z powietrza.

Także strzyżenie opasów jakoteż młodzieży jest i z tego względu niekiedy bardzo pożyteczne, że chroni od różnego robactwa, które dręczą zwierzęta niekiedy bardzo. Jednakże zwierzęta ostrzyżone trzeba ochronić od deszczów, przeciągów i t. p., gdyż wtedy są one mniej odporne na niekorzystne warunki.

Zagadki

Rozwiązanie zagadki z poprzedniego numeru
SZARADA PIERWSZA.
Lice — Celi — Gorlice.
SZARADA DRUGA.
Pakość (po rosyjsku oznacza to złość).
Nowe zagadki.
PRZESTAWIANKA I.
Szych, ład, szyl, wie, za, my.
Z powyższych liter ułóżysz znane przysłowie.

PRZESTAWIANKA II.
Podane wyrazy tak poprzestawiać, by ich pierwsze i trzecie litery, czytane z góry na dół, utworzyły nazwiska dwóch królów polskich
Wyrazy są następujące: asysta — alabaster — Bawaria — Eraost — farsa — nektar — opera — rodzaj — Sahara — teleskop — trema — ypsylon.

Dr. Carlos Heller.
Praktykował w Hamburgskich, Wiedeńskich i Paryskich szpitalach.
Praktyka ogólna.
Leczy specjalnie choroby skórne, weneryczne, pęcherza i włosów.
Klinika dla dzieci
Leczy sztucznymi promieniami Diatermia. Konsultorium i rezydencja:
Praca Tiradeutes 57. Przyjmuje od 10 do 12 i od 3 do 5. W poniedziałki, środy i piątki wtęczorem od 8 do 9.

Dr. Carlos Moreira
Klinika medyczna chirurgiczna. Specjalność: choroby oczu, uszu, nosa i gardła. Konsultorium: ulica Marechal Floriano n. 19. Rezydencja: ul. Visconde de Nacar 85, Telefon 388

Zakład Stolarski
HUBERTO SCHOLLE
Kurytyba
ul. Assunguy naroż ul. Itarabé
Wykonuje całkowite urządzenia kościelne, jakoko ambony, ołtarze, konfesjonały.

Fabryka mebli
MAKS LEXAU
Kurytyba ulica Murley 101
poleca swój wielki skład mebli wszelkiego rodzaju po cenach przystępnych

Sienniki z rozmatłanego materiału
Materace druciane
ul. M. Floriano Petoto n. 87
FABRYKA ŁÓŻEK Z ŁAZNYCH
AUGUSTO HERBEN

Druki litograficzne
wykonuje szybko i tanio
LITHO - BRAZIL
Kurytyba, r. Biachuelo n. 61

KRAWIEC POLSKI
J. Wiśniowski
Ul. Trajano Reis n. 14
Wykonuje ubrania elegancko i tanio.
KRÓJ NAJNOWSZY
Swoj do swego!
Dominik Kurcki
Poski zakład krawiecki
Ulica Alegre n. 5
Wielki wybór materiałów na ubranie. Zamówienie wykonuje się w razie potrzeby w 24 godziny.
Robota gwarantowana
CENY NISKIE.

Dom obuwia
ANTONI MARTES
Largo 19 de Dezembro n. 1. (przy mercadão)
sprzedaje nowe i używane obuwie po cenach bardzo niskich. Rozmatł fesyony. Przyjdzie i przekonacie się!

Todeschini & Irmaos
Fabryka ciast pożywnych, fuby kukurydzianej i kawy mielonej.
Wielki młyn dla maki żytniej.
Aven. 7 de Setembro 243 245

Dr. Espindola
Rezydencja i konsultorium ul. Marechal Deodoro n. 46. Przyjmuje od 12 do 16 po południu.
Telefon 151.

A LA VILLE DE PARIS
J. AZULAY & Cia
Pierwszorzędna
Odzież
dla panów i dzieci
FABRYKA KAPELUSZY
ulica
15 de Novembro n. 21-23

Polska Apteka
"AURORA"
JANA MAZURA—Aquidabam 62
Krajowe i zagraniczne lekarstwa:
Zakład Mechaniczny
Dr. Isaias Alberti
Avenida Assunguy n. 95 97
Młyny zbożowe, kamienie młyńskie, koła, sita, piły i t. d.

Konrad Chyła
KURYTYBA, — AQUIDABAM 68
poleca
Mięso wołowe i wieprzowe
oraz
kielbasy, salcesony i t. d.

Casa Jacob
JAKÓB GRINSPUN
Skład główny:
Rua 1 de Março No; 18
Fabryka i depozyt:
Av. Candido de Abreu 121 Tel. 389
Wielki skład mebli, materacow, kolder i płaszczy nieprzemakalnych
Sprzedaż na wyplaty!

TWO IM. SW. JANA CHRZCZYCIELA W CRUZ MACHADO POSZUKUJE NAUCZYCIELA Pensja 120\$000, może być kawalerem lub żonatym. Co do organizacji Zw. Nauczycieli może być zależnem lub niezależnem.
Prezes — Jan Macisz

Polski warsztat krawiecki
Franciszek Rybacki
w Kurytybie
ul. Com. Mariano Torres 29
Poleca się Szan. Rodakom do wykonania eleganckiej odzieży przy cenach niskich.
Krój najlepszy — Swoj do swego!

Polecamy:
Elementarka (wraz z rach.) 2\$000
1-sza czytanka po element. 2\$000
2 ga " " 2\$200
3 cia " " 2\$500
W tusinach 2 egzemplarze darmo!
Kajety (Cadernetas) tuzin 2\$000
Zamawiać pod adresem:
Gazeta Polska — Kurytyba — Parana — Caixa B.

W Mongolji — a więc w Azji — przypadkiem natrafiono na 150 grobowców w kształcie pagórków, które zdaniem znawców pochodzą z 3 go wieku przed Chrystusem. W grobowcach tych znaleziono całe stopy jedwabiu, klejnoty, obrazy i bardzo stare pisma, może 3000 lat stare, których odczytaniem mają się zająć uczeni. Grobowce te znajdują się w górach w odległości 90 mil od stolicy Monoglij Uрга.

Wysłana z Ameryki Północnej komisja, zbadawszy najbardziej ku południowi wysuniętą część Ameryki t. j. Patagonię i Boliwię, podała teraz do ogólnej wiadomości owoce swych badań. Znalazła ona tam liczne szczątki zwierząt sadyziwiających swą wielkością, jakich dzisiaj ani w przybliżeniu nie znamy. Komisja wnioskuje, że Patagonia była przed wielu tysiący laty zupełnie odosobnioną częścią ziemi — kontynentem — z własną roślinnością i odrębnym światem zwierzęcym, różniącym się od tego, jaki istniał w Ameryce Północnej. Dopiero z biegiem czasu między Patagonią a resztą Ameryki wyłonila się ziemia, która oba kontynenty połączyła. Następstwem tego była nieustanna wojna, która zakończyła się wybięciem w Patagonji wszystkich stworzeń żyjących. Szczątki dawnych zwierząt, które już gdzie indziej odnaleziono, a które odznaczają się niezwykłą wielkością, są nikłymi wobec tych na które teraz w Patagonji natrafiono.

— **OKULARY ZABEZPIECZAJĄCE PRZECIWI GRYPPIE.** Lekarz angielskiego sztabu marynarki Lindop wystąpił z nową nauką według której bakterje (zarazki) gryfy nie przedostają się do organizmów ludzi dro-

gą oddechową, lecz przedewszystkiem przez oczy. Dla tego zaleca on, aby wszyscy jeżdżący przepelnionymi tramwajami i omnibusami, zaopatrywali się w szczelnie przylegające do oczu okulary, gdyż w ten sposób zabezpieczą się przed tą złośliwą chorobą. Lekarz ten, słusznie zresztą twierdzi, że ludzie chorzy na influenzę, kaszląc, odpryskami swymi zakażają siedzące w pobliżu osoby. Odpryski te, jego zdaniem, wpadają do oczu i tą drogą przedostają się do krwi. Zwykle okulary — powiada wymieniony lekarz — są przeto dla zabezpieczenia się lepsze, niż brak ich zupełny, ale skuteczne: mi mogą być tylko okulary szczelnie zamykające oko od wpływów zewnątrznych.

Dzięki pomysłowi innego znów odkrywcy angielskiego, będziemy mogli w przyszłości używać kąpeli słonecznych, nie rozbiegając się z odzieży. Wynalazca ten wytwarza tkaninę podobną do jedwabiu, która, według niego, przepuszcza ultrafioletowe promienie słoneczne. Osoba idąca ulicą w sukni zrobionej z takiego materiału używać będzie, mimo przyzwyczajenia okrycia ciała, kąpeli słonecznych.

— **LICHY SPOSÓB BUDOWANIA MOSTÓW PRZEZ SOWIETÓW.** Z Moskwy donoszą, że w pobliżu Mozyrza władze sowieckie ukończyły budowę mostu kolejowego na Prypeci, zniszczonego podczas wojny polsko-bolszewickiej. Otwarcie mostu nasąpido bardzo uroczyste. Wygłoszono szereg mów o udoskonaleniach i ulepszeniach wprowadzonych przez władze sowieckie. Po uroczystości wstępnej do pierwszego próbnego pociągu wsiadli komisarze, wysocy urzędni-

cy, inżynierzy, przedstawiciele robotników, pracujących przy budowie mostu i t. d. W chwili, gdy pociąg minął bramę tryumfalną z napisem: »Niech żyje socjalizm« i wjechał na most, rozległ się suchy trzask, filary zachwiały i cała budowa wraz z wagonami i lokomotywą runęła w nurty Prypeci. Było wielu zabitych i rannych.

— **OGROMNA RYBA.** Na targu rybnym w Nowym Jorku wystawiono niedawno na sprzedaż potworną rybę, ważącą 800 funtow. Jest to największy okaz ryby jadalnej, jaki wogóle dotychczas złowiono. Mimo tak dużej wagi ryba pływa bardzo szybko.

— **JAKIM SPOSOBEM NAUCZYŁ SIĘ CZYTAĆ SYN KONSULA RZYMSKIEGO?** Rzymski konsul Herod Attikus jak wiadomo miał syna, nie obdarzonego zbyt wielką bystrością ducha. Nauka czytania zbyt wielkie sprawiała mu trudności. Ojca to oczywiście mocno martwiło! Rozważał często nad tym, nakazkiem sposobu, aby synowi uprzęstąpić naukę i oto pewnego dnia wpadł na niezwykły pomysł: zaangażował dla syna 25 kucharzy, z których każdy miał namalowaną dużą literę na odzieniu, którą zarazem nazwano go i wołano na niego. Syn przyzwyczajając sobie tych kucharzy, z czasem rozpoznawał litery alfabetu, tak, że w 16 tym roku życia swego, już czytać umiał!

— **KTO NIE GŁOSUJE, PŁACI KARĘ.** W Holandji istnieje prawo, głoszące, że kto nie wypełni obowiązku głosowania, popełnia czyn karogodny! Zatem każdy niegłoszący płaci karę. Przy ostatnich wyborach 25 procent wyborców nie wypełniło swej powinności społecznej. Ponieważ wprost niepo-

dobnem było pociągnięcie do odpowiedzialności tylu »przestępców prawa«, dlatego rząd holenderski stawił wniosek, aby usunąć przepis o przymusowym głosowaniu.

Wesoły kącik.

U NACZELNIKA POWIATU.
— Panie Naczelniku, za co jest aresztowany mój Chaimek?
— Za dezercję.
— Co to jest, z przeproszeniem pana Naczelnika, dezercja?
— Za to, że uciekał przed wojskiem.
— Panie naczelniku, proszę jemu darcwać, bo to jego urodzony feler.
— Co takiego?
— On od maleńkości zawsze przed wojskiem uciekał.

OTWARTOŚĆ.
Sędzia: — Czy sam popełniłeś rabunek, Złodziej: — Sam, panie sędzio, trudno teraz bardzo o uczciwego współnika.
POPRAWIŁ SIĘ.
— Kelner, to okropne, w kawie pływa mucha!
Kelner tonem uspokajającym:
— To wcale nie mucha, to strzępek ścierki.
MĄDRY PIETREK.
Nauczyciel: — Pietrek! Kto stworzył, te góry, które tu przez okno widać?
Pietrek: — Tego ja nie wiem, bo my tu dopiero przed sześcioma niedzielami się sprowadzili!

swój zgu straszny je bę razem z cudem unil policję seb Podczas swo trzewil barykadę, k ustawiła.
O ile mo zdjąc ze st przynajmie lic i powsta sunę się z cila raz ja się nad ni ra oddycha przemijać.
— Jutro opuścisz te mały pokoi dować naw może. Przy a następnie by zarobić.
Lecz będz kiego znien grodzi nam my doznawa Ucałowal wysłał.
Calkiem o wną, unikają go szmeru.
się niespodz Obawiała od biety więcej.
Sześcieliwi dowych. Kl Przekrećla.
Gdzie jedn stronie znaj cyjne? Nie w nie miasta si nazwie ulicy gdyby to na to przysłało. przecięt biur przagnęła.
Zdając się wprost ulic, mi o wszys A oto wia przesiłując się obawiał.
Czy nawet mie? — Tak uniform ofice szpady.
W
Romans z p
246
Zanim się Kurt wyszed nieszczęścia stoi roniąc t — O Boż perca — za lom ją stracił biedna moja nie mogę, że Z zażwawio pożaru. Tu i tyki ogniste. Kurt odwraca Idzie chwłamane ma z
Prowadzon do penurej ea wa na zwykło barkiz.
Fosbren sp ludzi. Otwier ię rozjaśniają Wyciąga c — O, Boż — mówi słab Z czutym lona. Radosc olona granic. stem.
Olga nie c lucia. Chciała ofiarę musia by to jej to po Teraz ten j wywołuje w n Zmusza na twa lada na swa — Biedny ktem przeraż ktem. Jesteś r je, co?
Twarz chor — Bóg wie utaną z tego — Ach nie ością wyzdrow — Nie, czu niż zdrowi ja tu tak n ywając szczer kłwaja moje c

KOLEGIUM IM. HENRYKA SIEKIEWICZA W KURYTYBIE I JEGO STOSUNKI DO INNYCH SZKÓŁ POLSKICH W PARANIE.

Mamy w Brazylii około 130 szkół początkowych i 3 niewłaściwie tak zwane szkoły średnie, które na poziomie jest wyższy od polskich.

Szkolnictwo początkowe daje umiejętność czytania pisanie i podstawowych rachunków, w językach francuskim i portugalskim. W lepszych szkołach dzieci uczą się polskiej historii i geografii Polski, historii i geografii Brazylii. Są także szkoły średnie mające nauczycieli, (Szkoła w Marechal Mallet), oraz mają przygotowane do brazylijskich gimnazjów, licejów, szkół handlowych i zawodowych (Kolegium im. H. Sienkiewicza w Kurytybie) Taka różnorodność celach zarysowuje się coraz wyraźniej pomiędzy temi dwoma typami.

Kolegium im. H. Sienkiewicza jest to jeszcze na należytych poziomie. Wprawdzie kilku uczniów kolegium złożyło już egzaminy do matury, szkoły normalnej i szkoły handlowej, ale o należytych poziomie programu niema jeszcze.

Ważniejszą przeszkodą do opanowania programu, jest brak uczniów. Szkoła musi przyjmować do siebie wszystkich, którzy się do niej zgłoszą, a powinna przyjmować tylko takich, którzy dobrze przygotowani do egzaminu z ukończonych 4 lat szkoły początkowej. Wzrost dzisiaj w szkole uczniowie, na poziomie wymagań, ale nie są tacy, którzy jeszcze w szkole początkowej uczyli się. Wobec takich różnic w przygotowaniu uczniów trudna jest nauka nauczycieli, bo co dla jednych byłoby łatwe, tego inni zrozumieć nie mogą.

Ważną przeszkodą jest niejednolite zgłaszanie się do szkoły. Ostatni uczniowie zapisali się w ostatnim tygodniu, podczas kiedy szkoła jest czynna od 15 stycznia. Szkoła walczy również z bardzo wielkimi trudnościami finansowymi. Wysoka opłata, wynosząca od 1go. kursu 6\$000, 2go. 3go. 10\$000 miesięcznie, przetrzymuje nawet części kosztów. Wiele pokrywa Związek Polski w Kurytybie. Św. Stanisława, rozumiejąc bez tej pomocy szkoła nie wytrzymałaby, a zamknięcie szkoły to strata kilkunastu chłopów, którzy prawdopodobnie nie byli o własnych siłach uczyć się. A naszej kolonii polskiej bardzo potrzeba inteligentów. Ostatnich czasach, Związek Polowy wyłonił komisję Kolegium Henryka Sienkiewicza w Kurytybie, do której weszli Pp. Mirosławski i Wolski, przedstawiciele Związku Polskiego. Pp. Porat i przedstawiciele Sekcji Św. Stanisława i P. Lech kierownik.

Ważnym jest wejście do tej komisji przedstawicieli Twa. im. Tad. Sienkiewicza, oraz Twa. Szkoły Lu. Gdyby się to stało, to wtedy oparta i kontrolowana przez siebie organizację kurytybskie, aby napewno na wysokości.

Podpisane: Komisja Kol. im. H. Sienkiewicza w Kurytybie: Wolski, Jan Fauzy, T. Porat, Mizerkowski, K. Lech.

Okazał Ziemia do sprzedania w Rio Abaxio! Posiada 60 składowych 2 alkerów ziemi do sadzenia i uprawy lasu z herwą. Do tego należą dwa domy stodoła i kuznia z drzewami. Położone przy drodze do Lapy, 4 kilometry od miejscowości Wojciech Kmieciński.

PODZIĘKOWANIE.

Wszystkim, którzy wzięli udział w pogrzebie naszej nieodżałowanej s. p. S. Gertrudy, Przewieleb. Duchowieństwu, W. P. konsu'owi Zbigniewowi Miszke, W. P. Dr. Rypygierowi i Dr. Szeligowskiemu, Wieleb. S. S. Miłosierdzia, Św. Józefa i Opatrzności B., oraz tym wszystkim, którzy brali udział w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy s. p. S. Gertrudy, jako w siódmym dniu śmierci, składamy na ten miesiąc serdeczne Bóg zapłać! W głębokim smutku pogrążone S. S. Rodziny Marji.

CASA BICHELS przy ulicy 15 de Novembro N. 70. Założ. w 1897 przez Alfreda Ernesta Bichels] Ma zawsze na składzie wielki wybór kapeluszy dla pań i dzieci, zabawek, materiałów, przedmioty własne na prezenty, oraz na karnawał. Warto przekonać się osobiście o dobroci towarów jako też o niskich cenach 033

Hote Jana Wilczyńskiego W Kurytybie

Podaję do wiadomości Sz. Rodakom, przyjeżdżającym do Kurytyby, iż hotel mój i restauracja znajdują się przy ulicy TRAVESSA MARUMBY N. 69, blisko placu Tiradentes (były HOTEL DULSKIEGO)

Przyjezdni otrzymują każdej chwili za wyższą lub niższą opłatą wygodne i dostojne pomieszczenie wraz z utrzymaniem. Ceny umiarkowane.

Przyjmuje również stołowników stałych. Potrawy, smaczne, zdrowe i tanie.

SWÓJ DO SWEGO!!! Uprasza się Szanownych Rodaków o liczne odwiedziny? **Jan Wilczyński.**

APTEKA TELL DROGERJA

SIGEL. ETZEL E CIA. KURYTYBA — ULICA 15 DE NOVEMBRO 98 Pod kierownictwem aptekarza K. Kleemanna

TELL Elixir Purgativo Christini na wszelkie choroby żołądka i kiszek oraz wywoływane przez nie bóle	TELL Elixir Peitoral Pewny i zagwarantowany środek na silny kaszel, przeziębienie, influencję i t. p.	TELL Vermicida Największy wróg wszystkich robaków we wnętrzu dzieci i dorosłych	TELL Farby są najlepsze do farbowania ubrań i sukien. Do nabycia we wszystkich kolorach

RECEPTY LEKARSKIE WYKONUJE SIĘ PRĘDKO SUMIENNIE I TANIO
Lekarstwa i preparaty krajowe i zagraniczne
Mówi się po polsku

Piekarnia i Cukiernia „Riachuelo“

Antoni Ibner ul. Riachuelo 30 — KURYTYBA — ul. Riachuelo 30

Zwiedzenie tego interesu każdemu się opłaci bo można tu dostać dobry towar za tanie pieniądze!

Poleca się wina portowe „Adriano Ramos Pinto“, prawdziwe wina włoskie „Fernet Branca de Milano“ i „Chausset Gris“, posiki, likiery, piwa, chops, smaczne kielbasy, wloski ser „Moleterno“ i „Prowla“, ser z Jaragua i Minas Geraes, masło, smietanka, mleko świeże i kondensowane, hiszpańskie olejki do potraw, najrozmaitsze konserwy owocowe i marmelady, najlepsze kawy jako to: Cury, Paulistano, Liberty i Moka, miód najlepszy, herbata czarna i zielona, czekolady „Lacta“ i „Andaluza“, skrzyneczki prezentowe i t. d. — Codziennie świeży chleb! W każdy czwartek i w każdą sobotę: szurasko!

Ostatnie wiadomości.

POLSKA. — Senat ratyfikował (za twierdzeń) konkordat Polski z Watykanem.

— Prasa warszawska omawia pogłoski o tem, że rząd sowieński ma odwołać swych przedstawicieli z Warszawy i z Pragi czeskiej na znak protestu przeciwko traktatowi polsko-czeskiemu

— Na granicy wschodniej przyspiono paruset komunistów uzbrojonych w bomby i zaopatrzonych w większe sumy pieniężne.

Do sprzedania 2 szakry

jeden z 2 alk. ziemi, domem, wielkim ogrodem z rozmaitymi owocami z całym żywym i martwym inwentarzem za 8:000\$000, drugi z 3 alk. ziemi ze stodołą za 2:000\$000 w Abrancha do sprzedania. Zgłosić się do p. Jana Belczaka, Kurytyba, Graciosa 203.

Wydział Konsularny przy Poselstwie R. P. w Rio de Janeiro, Rua Marquez de Olinda 12, wzywa niniejszem do zarejestrowania się wszystkich kawalerów Orderu Wojennego „Virtuti Militari“ V. klasy, przebywających w Brazylii, oprócz stanów Farana, Santa Catharina, Rio Grande do Sul i Matto Grosso, należących do okręgu Konsulatu R. P. w Kurytybie.

Tanio do sprzedania!

Z powodu wyjazdu do sprzedania 16 alkerów dobrej ziemi z piękną chatą i wielkim, ogrodzonym pastwiskiem z rozm. drzewkami (j.n.p. banany, 22 pomarańcze, 5 śliwek, 4 jabłonie, 12 winogron, 5 morwi za 4500\$000, lub też razem z całym żywym i martwym inwentarzem, z 1 alk. kukurydzy, 1 alk. bawętny, 2 alk. ryżu, z trzema dobrami koźmi, dobrą krową, plugiem, broną, wozem, maszynami i przyrządami do wyrabiania cukru i makarosu, z kurami, beczkami i t. d. za 11.000\$000 wszystko razem 2 klm. od miasteczka, 4 klm. od stacji.

Tanio do sprzedania!

Z powodu wyjazdu do sprzedania 16 alkerów dobrej ziemi z piękną chatą i wielkim, ogrodzonym pastwiskiem z rozm. drzewkami (j.n.p. banany, 22 pomarańcze, 5 śliwek, 4 jabłonie, 12 winogron, 5 morwi za 4500\$000, lub też razem z całym żywym i martwym inwentarzem, z 1 alk. kukurydzy, 1 alk. bawętny, 2 alk. ryżu, z trzema dobrami koźmi, dobrą krową, plugiem, broną, wozem, maszynami i przyrządami do wyrabiania cukru i makarosu, z kurami, beczkami i t. d. za 11.000\$000 wszystko razem 2 klm. od miasteczka, 4 klm. od stacji.

Jan Darowaniec Torvinho — Boriby — Estado de São Paulo

Towarzystwo niemieckie żeglugi morskie Hugo Stinnes Linien:

EUROPA — BRAZYLJA — ARGENTYNA — MEKSYK

Komunikacja bezpośrednia do Gdańska

Statek „General Belgrano“

Odjeżdża ze Santosu do Hamburga dnia 29 kwietnia

Najbliższe odjazdy statków ze Santosu

Statki:	do Buenos Aires	do Europy
General Belgrano	—	29 kwietnia
Artus	9 maja	3 czerwca
Holm	7 czerwca	1 lipca

Powyższe okręty posiadają kabiny 3-iej klasy: Sprzedaż biletów do wszystkich większych miast Europy a także biletów dla chcących przyjechać z Europy, (tak zwanych bilhetes de chamada) oraz wszelkie informacje co do podróży udziela Agent towarzystwa

Carlos Luhm Curityba, Rua Riachuelo n. 52 Skrzynka pocztowa n. 48
Mówi się i odpowiada się na listy w polskim języku

Bacność, bacność Kolonisto!

Dokąd przyjeździ? Do Kurytyby po sprawunki! A gdzie staniesz, gdzie będziesz kupował? Na naszej ulicy, Bonifacio, gdzie co sobotę nasze gospoście z Abranches i Kandydy wozami stawają i kupują co serce i kieszeń pozwalają. Tam szczególnie nam się spodobał dom handlowy, kupca Luiz Rose, gdzie można tanio kupować wszystko potrzebne do kuchni i gospodarstwa.

Jak mówią, p. Luiz Rose temi dniami otrzymał nowy transport towarów i narzędzi z Anglii, Ameryki, Niemiec a nawet z Polski, szczególnie żelazta, które nasz kolonista potrzebuje.

Spisać wszystkie towary domowe i gospodarskie, które ma na sprzedaż p. Luiz Rose, napelniliby się sporo papieru. Najlepiej kolonisto sam z gospożą wstąpi do sklepu, wybieraj i kup czego potrzebujesz.

LUIZ ROSE

Dom handlowy maszyn i narzędzi rolniczych, sprzętów domowych i porcelany Kurytyba, ulica José Bonifacio N. 8
Dop.: Poleca się także najlepsze sztuczne nawozy

Banque Francaise et Italienne pour L’Amerique du Sud

CENTRALA: Paris, Rue Halevy, 12
AGENCJA w Reims i St. Quintin
BRAZYLJA — Filje: S. Paulo, Rio de Janeiro, Santos, Curityba, Porto Alegre, Pernambuco, Rio Grande do Sul.
Agencje: Araraquara, Barretos, Bebedouro, Botucatu, Caxias, Espirito Santo do Pinhal, Jahu, Mocóca, Ourinhos, Paranaíba, Ponta Grossa, Ribeirão Preto, S. Carlos, S. Jose do Rio Pardo i S. Manoel.
ARGENTYNA — Agencje: Buenos Aires i Rosario de Santa Fe.
URUGUAY — Montevideo
CHILI: Valparaiso i Santiago
PERU — Banco Italiano-Lima, Callao, Chinchá Alta, Molledo, Arequipa.
COLOMBIA — Banque Francaise et Italienne du Columbia-Bogota.
Zalatiwia się wszystkie operacje pieniężne, przyjmuje się depozyty na termin określony i na rachunek bieżący, placac najwyższe procenty.
Agencja Banku XX Commercial Italiana w Kurytybie mieści się we własnym budynku przy ulicy 15 de Novembro.

ESCOLA PRATICA DE COMMERCIO

Praktyczna Szkoła Handlowa Kurytyba — ul. Dr. Muricy N. 108 (sob.) Filja: Rio de Janeiro, rua S. Jose 108
Jedyna szkoła, która gwarantuje doskonałą naukę handlową, albowiem posiada zorganizowane biura dla nauki technicznej: tartakowej, bankowej i przedsiębiorstw herwy maty. — Kompletny kurs 15 miesięcy. — Nie wymaga się egzaminu wstępnego. Wpisy mogą być uskutecznione każdego czasu. Uczy się także pisanie na maszynie.

Żelazo sztabowe — okucia, narzędzia dla kowali, stolarzy i wszelkich innych rzemiosł, szkło do okien, farby, towary emaljowane i fajansowe, drut kolczasty, łańcuchy, Maszyny Rolnicze, jak n. p. plugi, wółki, brony, drapaki, sieczkarnie, młóczkarnie, marteże, łopaty, rydle, kopaczki, siekiery, kosy i t. d.

W wielkim wyborze!

Po cenach przystępnych!

CASA METAL

Jose Hauer Junior & Cia. Curityba — Rua 15 de Novembro N. 44

Dr. Mirosław Szeligowski

Były asystent klinik europejskich

Lekarz i operator

ROKONUJE WSZELKICH OPERACJI CHIRURGICZNYCH I KOBIECYCH

Leczy podług najnowszych sposobów. Bada za pomocą promieni Roentgena.

Posiada własną pracownię do badań mikroskopowych i badań krwi na choroby ukryte.

Chorych zamieszcowych przyjmuje, na leczenie w swej klinice.

Rua São Francisco n. 25 - Kurytyba

Piwa z browaru Atlantica

przewyższające wszystkie inne

Ziemia do sprzedania.

W Horizonie są do sprzedania dwie posiadłości składające się z 9 akierów ziemi do orania, z dobrą porteira, ogrodami, dwiema studniami i dobrą wodą w miejscu gdzie się krzyżują drogi do Cruz Machado i do innych kolonij. Oddalone są 1 km. od stacji kolejowej. Cena 7:500\$000.

Również jest do sprzedania 25 akierów ziemi w miejscowości Paulo Frontim, z tych 15 akierów do sadzenia milji i fitenu, a 10 akierów plantacji herwy (herwalu). Są położone przy drodze kolejowej i oddalone od stacji 5 km. Droga wozowa do samego domu. Cena za akier 300\$000.

Potrzebnych informacji udzieli p. Rudolf Pawłowski w Horizonie.

Jacek Dromlewicz

Zęby sztuczne z podniebieniem i bez, w zlocie i kauczuku. Plombowanie i wyjmowanie bez bólu. Robota pierwszorzędna. Ceny przystępne. Przy ul. Riachuelo n. 8 015

Swój do swego!

Rzeźnia polska

W. Kęsikowski
ul. Commendador Araujo 95
poleca swe wyśmienite wyroby jak koto kielbasy zwyczajne, krakowskie i t. d. Codziennie świeże mięso.

Przeciw robakom w kiskach niema nic lepszego jak

"Tenifugo Violani"

z Apteki G. Violani de Milão Kurytyba, r. Com. Araujo 93
Skutkuje już w jednej godzinie

Dr. Archimedes Cruz

Lekarz operator i akuszer. Leczy syfilis i choroby pęcherza. Klinika dla kobiet i dzieci.

Konsultorium: rua Dr. Trajano Reis 3, od 8 do 9 przed poł. i od 1 do 5 po połud. Na wozwanie w każdą godzinę dniem i nocą

Dr. Ulysses Vieira

Adwokat

Rua Carlos de Carvalho 87 KURYTYBA

Drogiarstwo i apteka

"Minerva"

Maximo & Cia.

Kurytyba, Plac Tiradentes 57
Wielki skład krajowych i zagranicznych lekarstw.

Posiada na składzie najlepsze środki przeciw robakom w kiskach, przeciw kaszlowi i t. d.

Polski zakład fryzjerski

Stanisława Ulickiego

w Kurytybie

przy ulicy Riachuelo 30

poleca się łaskawem względem szanownych rodaków.

FABRYKA KAP SŁOMIANYCH

Maks Henning

Avenida Dr. Candido de Abreu 225 (Dawniej Graciosa)

KURYTYBA

Wytapia kapy na butelki rozmaitej wielkości

Kupuje słomę w wszelkich ilościach po dobrych cenach

Sprzedaje sseczkę po cenie przystępnej

Wielki Sklep Polski Marcina Szyndy & Ska

Plac Tiradentes N. 19

ma zawsze na składzie: mąkę pszenną, żytnią i kukurydzianą, cukier, ryż, sól, sędzie, sliwki, rodzenki i konserwy owocowe.

Ma również najlepszą kawę mieloną z własnej fabryki.

Trunki krajowe i zagraniczne w najlepszych gatunkach

Kupuje produkta rolne jakoto: kukurydżę, fasolę, ziemniaki, masło, jaję, drzewo itp.

SPRZEDAŻ NA KOLONJE HURTOWA I DETALICZNA

CENY PRZYSTĘPNE

Posiada filje w Thomaz Coelho i Araukarji

"Cervejaria Cruzeiro"

Najlepszy browar w Kurytybie poleca tu i na prowincji piwo własnego wyrobu po najprzystępniejszych cenach marki "Cruzeiro", "Pilsen", "Pomba", "Escurinha" i inne.

Kupuje dla własnej słodowni jęczmień w rozmaitej ilości i płaci najlepsze ceny.

KURYTYBA - CAIXA POSTAL 108

"A VENCEDORA"

Fabryka karmelków i cukierków różnego gatunku tańszych i droższych owiniętych w papier ("ballas"), malino, nowych, kokosowych, miętowych, cytrynowych, ananasowych, truskawowych, bananowych i mlecznych.

Prócz tych mam jeszcze inne gatunki specjalne, nowe go formatu, które w każdej chwili można nabyć po cenach bardzo przystępnych.

Uprasza Sz. Rodaków o łaskawe przekonanie się o tem, że są najtańsze i najlepsze w Kurytybie.

Franciszek Rachoński.

CORITIBA - Rua Cabral Nr. 53 - PARANA.

Fabryka cukierków

"AURORA"

Józefa Kuli.

Wyrabia cukierki w najlepszych gatunkach i karmeli owinięte w papier ("ballas") we wszystkich odmianach.

Ulica Martim Affonso nr. 16.

Coritiba - Paraná - Brasil.

Aniliny i farby niemieckie

Marki BAYER

do farbowania zwłaszcza wyblakłych rzeczy, w paczkach z drobnymi wskazówkami i w skrzynkach po 1 kilu, we wszelkich kolorach, jakoteż farby anilinowe do kapeluszy, skór, wytworów roślinnych i napojów.

ISIS BICHOROL

najsilniejszy środek do wyteplenia robactwa wszelkiego rodzaju

CARLOS LUHM

Rua Riachuelo 52 - Curitiba - Paraná - Brasil

GASA IDEAL ALBERTO C. ELIAS

CURITYBA - PARANA - BRAZIL

rus Jose Bonifacio N. 9 (w pobliżu katedry)

Skład mieści się w tym samym domu jak dawniej obok rzędni Garmatra

FILA Rua 15 de Novembro N. 31

Ogromny wybór obuwia

wszelkiego rodzaju po cenach najniższych

SPECJALNOSC

KALOSZE

Wykonane na wzór trzewików do sznurowania

BARDO PRAKTYCZNE I ELEGANCKIE

UWAGA: Obuwie sprzedaje się pod gwarancją, to jest, gdy się okaże jakaś niepokojąca, czyli nie trwałość obuwia, udowodniająca winę fabrykacji, to takie małe naprawy wykonuje się darmo

Największy wynalazek dla leczenia syfilisu Elixir 914

uznany przez Narodowy Departament zdrowia publicznego pismem dn. 21 lutego 1916 roku, nr. 28

Zwalcza skutecznie syfilis bez niebezpieczeństwa dla iniekcji. Jest energicznym środkiem, czyszczącym krew i lekarstwem o wielkiej wartości. Już przy użyciu trzeciej flaszeczki, objawy chorób nawet poważniejszych: plamy, fistuła, pryszczki, wrzody i reumatyzm, znikają jakby w rękę odjął. U 95% mężczyzn zanotowano, którzy za czasów kawalerskich, lechowali na choroby sekretne choroby te pozostają chronicznymi i to jest przyczyna, że tysiące kobiet zamężnych cierpią na rozmaite niedomagania kobiece, nie wiedząc zupełnie, co te choroby spowodowało.

3 flaszeczki wystarczą zupełnie do odzyskania waszego zdrowia i uratowania waszych dzieci od przybyłych następstw.

Dla dzieci syfiliatycznych jest "ELIXIR 914" najodpowiedniejszem lekarstwem, ponieważ nie atakuje zębadeł i jest przyjemnym w użyciu. "ELIXIR 914" nabyć można we wszystkich aptekach i składach aptecznych w Brazylii.

Główny skład Galvão e Cia. S. Paulo, Av. São João 145

Szanowne Panie!

W ciągu 4-ech godzin uwolnić się możecie od kolek macicznych, jeżeli używacie "FLUXO SEDATINA" - uznana przez Narodowy Departament Zdrowia Publicznego, pismem dnia 23 czerwca 1915 roku, Nr. 87.

"Fluxo-Sedatina" jest jedynym znanym produktem leczniczym, którego skutek jest najszybszym w leczeniu niedomagań kobiecych. Kolki maciczne leczy w ciągu 4-ech godzin. Używany 15 dni przed porodem, ułatwia poród, zmniejsza boleści porodowe i kolki, i zabezpiecza życie kobiet przed następstwami krwotoków, tak częstych przy porodach. Przy innych chorobach kobiecych "Fluxo-Sedatina" działa zawsze skutecznie i leczy wszystkie niedomagania kobiece.

Zaleca się lekarzom i akuszerkom.

Jedyni depozytariusze:

Galvão e Cia. São Paulo Avenida São João 145.

Towarzystwa Francuskie Żeglugi Morskiej

"Chargeur's Reunis" "Sud Atlantique"

Regularne odjazdy z portów Santos i Rio de Janeiro

do Hawre i Bordeaux.

Komunikacja najszybsza i najwygodniejsza statkami luksusowymi pospiesznymi, które odbywają podróż z Santos do Francji w 15 dniach, oraz statkami specjalnie urządzonymi dla emigrantów, którzy znajdują jak najwygodniejsze pomieszczenie.

Statki mają do dyspozycji kabiny III klasy.

Podróż do Polski odbywa się z Santos albo z Rio de Janeiro do Le Havre a z Le Havre do Gdyni statkiem "Pologne".

Najbliższy odjazd do Europy

	Z SANTOS	Z RIO DE JANEIRO
•QUESSANT.	—	2 maja
•MASSILIA.	1 maja	7 "
•MOSELLA.	2 "	8 "
•FORMOSE.	—	7 "
•MALTE.	—	20 "
•LUTETIA.	29 maja	30 "

Sprzedaz biletów z Brazylii do Polski oraz z Polski do Brazylii t. zn. (bilhetes de chamada) zalewia i bliższych informacji udziela

AGENT

Ignacy Kasprowicz

Avenida Luiz Xavier N. 28, Kurytyba.

Nasiona z Polski

znane są już w następujących stanach Brazylii: Espirito Santo, Goyaz, S. Paulo, Parana, Sta Catharina i Rio Grande. - Wszędzie w tych sześciu stanach, czy to na wyżynach czy nizinach gorących, dają znakomite wyniki i uznane są za

najlepsze nasiona

Wszędzie żądamy tylko polskich nasion. Nie kupujmy innych!

Paweł Nikodem Skład nasion z Polski w Kurytybie, Parana, Travessa Zacharias, 5

Wytyka koleją lub pocztą do wszystkich miejscowości w Brazylii